

ПЕДАГОГІКА

УДК 378.147:821.161.2'276

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/67-1-39>

Ірина БАБІЙ,

orcid.org/0000-0001-9997-2392

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри української мови

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

(Івано-Франківськ, Україна) *iryna.babii@pnu.edu.ua*

Оксана СЕМЕНЮК,

orcid.org/0000-0002-3295-690X

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри української мови

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

(Івано-Франківськ, Україна) *oksana.semeniuk@pnu.edu.ua*

ПІДВИЩЕННЯ МОВНОЇ ГРАМОТНОСТІ СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У КОНТЕКСТІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»

Статтю присвячено проблемі підвищення грамотності усного й писемного фахового мовлення студентів факультету історії, політології і міжнародних відносин у рамках вивчення курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)».

Мета статті – запропонувати систему завдань для майбутніх істориків, археологів, політологів, фахівців галузі національної безпеки, суспільних комунікацій і регіональних студій, яка забезпечить досконале володіння нормами сучасної української літературної мови і враховуватиме особливості спеціальності здобувачів освіти та їхній рівень мовно-мовленнєвих знань.

Установлено, що загальномовна підготовка і мовна грамотність студентів факультету історії, політології і міжнародних відносин потребують посиленої роботи, спрямованої на їх підвищення. Визначено такі причини цієї ситуації: неякісна шкільна освіта, байдужість до особистої мовної культури, неухважність педагогів до словесної реалізації фахових знань, «непрестижність» нормативного мовлення, використання в навчальному процесі фахових текстів, у яких наявні порушення мовних норм, брак уміння добирати джерела інформації та критично їх оцінювати.

Беручи до уваги рівень знань студентів, набутих ними на уроках української мови у школі, і враховуючи особливості майбутнього фаху, авторка пропонує систему вправ, спрямованих на підвищення мовної грамотності здобувачів освіти. Розроблені вправи зорієнтовані на вдосконалення володіння акцентуаційними, орфографічними, морфологічними нормами. Особливу увагу зосереджено на засвоєнні норм, без знання яких неможливе досконале професійне мовлення студентів факультету історії, політології і міжнародних відносин (наголошування, вимова, правопис, відмінювання числівників, поєднання числівників з іменниками, правопис та відмінювання власних назв осіб, визначення граматичного роду аббревіатур, невідмінюваних іменників).

У статті запропоновано вправи, які передбачають не лише практичне застосування правил, а й редагування і продукування власних висловлювань професійного спрямування.

При доборі матеріалу використано мовні одиниці, що безпосередньо пов'язані з відповідними галузями знань і є частотними у фахових текстах зі спеціальностей, за якими навчаються студенти.

Ключові слова: мовні норми, мовна грамотність, мовно-мовленнєві знання, українська мова (за професійним спрямуванням), професійне спілкування, фахові тексти.

Iryna BABII,*orcid.org/0000-0001-9997-2392**Candidate of Philology,**Associate Professor at the Ukrainian Language Department**Vasyl Stefanyk Precarpathian National University**(Ivano-Frankivsk, Ukraine) iryna.babii@pnu.edu.ua***Oksana SEMENIUK,***orcid.org/0000-0002-3295-690X**Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,**Associate Professor at the Department of Ukrainian Language**Vasyl Stefanyk Precarpathian National University**(Ivano-Frankivsk, Ukraine) oksana.semeniuk@pnu.edu.ua*

IMPROVING THE LANGUAGE LITERACY OF THE STUDENTS OF NOT PHILOLOGICAL SPECIALTIES IN THE CONTEXT OF STUDYING THE COURSE “THE UKRAINIAN LANGUAGE (BY PROFESSIONAL DIRECTION)”

The article is devoted to the problem of the increase of the competence of the oral and written professional speech of the students of faculty of history, politology and international relations in the context of teaching the course “The Ukrainian language (by professional direction)”.

The goal of the article is to suggest a system of tasks for future historians, archaeologists, political scientists, experts in the field of national security, public communications and regional studies, which will ensure perfect mastery of the norms of the modern Ukrainian literary language and will take into account the peculiarities of the specialty of the education seekers and their level of language and speech knowledge.

It has been established that general language background and language literacy of students of faculty of history, politology and international relations needs intensified work aimed at their improvement. The following causes of this situation have been identified: poor-quality school education, indifference to personal language culture, inattention of teachers to the verbal implementation of professional knowledge, “lack of prestige” of normative speech, the use of professional texts in the educational process that contain violations of linguistic norms, lack of ability to select sources of information and evaluate them critically.

Taking into account the level of students' knowledge acquired in Ukrainian language lessons at school, and taking into account the peculiarities of the future profession, the author suggests a system of exercises aimed at improving the language literacy of students. The designed exercises are aimed at improving mastery of accentuative, orthographical, and morphological norms. Special attention is focused on the mastering of norms, without knowledge of which perfect professional speech of students of faculty of history, politology and international relations is impossible (stress, pronunciation, spelling, declension of numerals, combination of numerals with nouns, spelling and declension of proper names of persons, determination of the grammatical gender of abbreviations, indeclinable nouns).

The article offers exercises that cover not only the practical application of the rules, but also the editing and production of one's own professional statements.

When selecting the material, linguistic units were used that are directly related to the relevant fields of knowledge and are frequent in professional texts on the specialties that students study.

Key words: *linguistic norms, language literacy, language and speech knowledge, the Ukrainian language (by professional direction), professional communication, professional texts.*

Постановка проблеми. Одним із завдань курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є забезпечення досконалого володіння літературними нормами як невід'ємного складника грамотного, мовно компетентного фахівця, що ґрунтовно знає державну мову і вправно нею послуговується у професійній сфері. Оскільки грамотність усного й писемного фахового мовлення впливає на ефективність вивчення студентами спеціальних дисциплін, на їх готовність до успішної професійної діяльності в майбутньому і є важливим показником якості фахової підготовки здобувачів освіти, робота над удосконаленням

рівня володіння мовними нормами потребує особливої уваги на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням).

Аналіз досліджень. Сучасні підходи до викладання курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» у закладах вищої освіти представлені у численних працях, що дає підстави говорити про появу окремої галузі лінгводидактики – методики навчання української мови (за професійним спрямуванням) (Гуменюк, 2021: 144). Об'єктами наукових зацікавлень фахівців, реалізованих у розвідках останніх років, є використання інтерактивних методів (Н. П'яст,

Ю. Поздрань, І. Зозуля, Н. Франчук), засвоєння фахової термінологічної лексики (О. Гриджук, Н. Мушировська, Н. Гимер), самостійна робота студентів під час вивчення української мови (за професійним спрямуванням) (І. Гуменюк, Т. Громко), навчальне редагування як засіб підвищення мовленнєвої компетенції студентів-нефілологів (Г. Бондаренко, В. Михайлюк, П. Куляс) та ін. Окремі праці лінгводидактів присвячені удосконаленню мовно-мовленнєвих знань студентів різних спеціальностей: майбутніх фахівців галузі фізичної культури і спорту (О. Петришина), образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та дизайну (І. Бабій), фахівців-психологів (Н. Іванишин). Однак аналіз відповідної літератури засвідчує, що серед досліджень із методики викладання української мови (за професійним спрямуванням) для студентів-нефілологів бракує розвідок, у яких би розкривалися шляхи підвищення мовної грамотності майбутніх істориків, археологів, політологів, спеціалістів у сферах національної безпеки, міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій з орієнтуванням на специфіку їхнього фаху.

Мета статті – запропонувати систему завдань для студентів факультету історії, політології і міжнародних відносин, яка забезпечить досконале володіння нормами сучасної української літературної мови і враховуватиме особливості майбутнього фаху здобувачів освіти та їхній рівень мовно-мовленнєвих знань.

Виклад основного матеріалу. Спостереження за мовленням студентів факультету історії, політології і міжнародних відносин на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) та перевірка виконаних ними завдань (словникових диктантів, зразків документів та ін.) свідчать, що рівень їхньої загальномовної підготовки і мовної грамотності здебільшого є недостатнім. Одним із завдань, які дають змогу об'єктивно оцінити знання норм сучасної української літературної мови, є усний виступ на професійну тему. Цей вид роботи демонструє, що професійне мовлення студентів потребує вдосконалення та системної роботи над оволодінням мовними нормами і розвитком навичок самоконтролю за їх дотриманням у щоденному спілкуванні.

О. Петришина, досліджуючи проблеми удосконалення мовнокомунікативної компетенції майбутніх фахівців галузі фізичної культури і спорту в контексті вивчення курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)», аналізує чинники, через які рівень їхніх мовно-мовленнєвих знань є низьким (Петришина, 2010: 319).

Зазначимо, що для студентів факультету історії, політології і міжнародних відносин актуальними є такі виділені науковицею причини: здебільшого низький рівень шкільної підготовки (тут слід згадати освітні втрати за останні три роки через пандемію і повномасштабне вторгнення), байдужість до особистої мовної культури, неухильність педагогів, що викладають дисципліни циклу професійної підготовки, до словесної реалізації фахових знань, «непрестижність» нормативного мовлення. Негативний вплив, на наш погляд, має й використання в навчальному процесі фахових текстів, у яких наявні порушення мовних норм. Працюючи з ними під час підготовки до занять, виконання курсових робіт тощо, студенти переймають неправильне написання, уживання слів, відмінкових, родових, часових форм, форм ступенів порівняння, неправильну побудову словосполучень і речень тощо. Слід відзначити й те, що здобувачам вищої освіти подекуди бракує вміння добирати джерела інформації, критично їх оцінювати, щоб послуговуватися лише якісними матеріалами, написаними грамотною фаховою мовою.

У процесі спостереження за мовленням студентів факультету історії, політології і міжнародних відносин засвідчено порушення акцентуаційних норм, зокрема помилки в наголошуванні загальнонаукових та вузькоспеціальних термінів, а також слів, що стосуються майбутнього фаху і часто трапляються у професійних текстах, як-от: *ознака, феномен, літопис, об'єднання* (організація), *обрання, бюлетень, перепис, мережа, отаман* та ін. Зафіксовано неправильне наголошування власних імен історичних осіб, політичних, культурних діячів (*Богдана Хмельницького, Тараса Шевченка, Степана Бандери, князь Василько*). Чимало труднощів викликає наголошування числівників, які є частотними у мовленні майбутніх істориків, політологів, фахівців із національної безпеки, міжнародних відносин.

Для усунення цих огріхів розроблено вправи, які передбачають не лише актуалізацію знань, набутих студентами у школі, а й, наприклад, вироблення практичних навичок використання словників. Виконання та перевірка таких вправ спонукають здобувачів освіти спостерігати за власним мовленням, мовленням колег, викладачів, помічати порушення акцентуаційних норм та дотримуватися правил наголошування у професійній комунікації. Наприклад:

Вправа 1. Поставте наголос у виділених словах, перевірте себе за словником. Прочитайте вголос, стежачи за дотриманням акцентуаційних норм.

Характерна **ознака** нацистського режиму, **феномен** античної культури, козацький **літопис**, **літописні** дати, відділ **рукописів**, відділ **рукописних** фондів, Всеукраїнське **об'єднання** «Свобода», **обрання** демократичних сил, ухвалили в першому **читанні**, археографічне **видання**, міжнародно-правове **визнання**, виборчий **бюлетень**, **мережа** боївок УПА, українсько-польський міждержавний **діалог**, новий державний устрій, **середина** ХХ століття, **одинадцять** століття, **сімдесят** тисяч осіб, **Тараса Шевченка**, **Богдана Хмельницького**, **Степана Бандери**, князь **Василько**, **донька** князя Ярослава, **дочка** Олени Пчілки, **кошовий отаман**, **католицька** інквізиція.

Важливим для професійного мовлення студентів факультету історії, політології і міжнародних відносин є знання мовних норм, які регулюють наголошування, правопис, відмінювання числівників та їх узгодження з іменниками. Числівники є частотними у фахових текстах із цих галузей знань, і уникнути їх у професійній комунікації студентів зазначеного факультету неможливо. Помилки, пов'язані з уживанням числівників, фіксуємо під час виголошення студентами усних виступів на професійну тему. І хоч після кожного виступу робиться детальний аналіз засвідчених мовних огріхів, зокрема й тих, що стосуються використаних промовцем числівників, як свідчить досвід, цього недостатньо, щоб студенти не припускати таких помилок, як неправильне наголошування та вимова числівників (*одинадцять, чотирнадцять, сьмдесят, восемдесят, пятсот, тищу*); орфографічні помилки, пов'язані з уживанням апострофа, знака м'якшення, буквосполучень *йо, ьо*, спрощення у числівниках (*пятьдесят, чотирьма, двацять, шіснадцять, шіздесять, мільон*); відмінювання першої частини складених порядкових числівників, які позначають роки (*у тисячу (тищу) дев'ятсот вісімдесят п'ятому році*); неправильне відмінювання кількісних числівників (*п'яти відсотками, з-поміж п'ятдесят депутатів, семидесяти двох осіб, дев'яностами країнами*); помилки при поєднанні числівників з іменниками (*двадцять три представника, півтори місяця, чотири громадянини*).

Щоб усунути ці недоліки, пропонуємо такі варіанти вправ:

Вправа 2. Запишіть числівники, вставляючи, де це потрібно, апостроф, знак м'якшення, літери *т, д, е, і, о, и, є*, буквосполучення *ьо, йо*. Поміркуйте, у яких із наведених числівників відбуваються такі явища, як чергування голосних при словозміні, спрощення, подвоєння. Поставте наголоси в числівниках, прочитайте їх уголос, дотримуючись правил наголошування.

П...ят... (5), дев...ят... (9), шіс...надцят... (16), два...цят... (20), шіс...д...сят... (60), с...мд...сят... (70), міль...он (1 000 000), міль...ярд (1 000 000 000), чотир...х (4 у формі родового відмінка), чотир...ма (4 у формі орудного відмінка), с...ма (7 у формі орудного відмінка), с...мома (7 у формі орудного відмінка), в...с...ми (8 у формі родового відмінка), в...с...мох (8 у формі родового відмінка), в...с...ма (8 у формі орудного відмінка), в...с...мома (8 у формі орудного відмінка), п...я...д...сят (50), четверт...й (4-й), міль...он...ий (1 000 000-й), тр...сотий (300-й), чотир...хсотий (400-й).

Вправа 3. Запишіть, замінюючи цифри словами.

З 2009 до 2016 року, між 1648 і 1656 роками, 8 мільйонами, з-поміж 50 осіб, до 345 населених пунктів, поповнився 141 учасником, упродовж 90 років, сягала 77,8 відсотка, у 193 державах, займає ½ площі, серед 523 учасників конгресу, зріс із 264 мільйонів до 501 мільйона, 367 мешканцями, від 1/5 населення планети, датований 22 травня 1998 року, понад 1500 будинків, послуговався 99 псевдонімами, 345 голосами проти 47 ухвалили.

Вправа 4. виправте помилки, пов'язані з відмінюванням числівників і їх узгодженням з іменниками, запишіть виправлені словосполучення (числівники треба записувати словами).

Від двісті тисяч осіб, зі сто двадцяти шести законодавчих актів, дев'яностами п'ятьма міжнародними угодами, до семидесяти трьох метрів, тривало півтори року, на початку тисячу вісімсот сорок восьмого року, п'ятдесят три представника опозиції, сформувати тисяча чотириста дві територіальні громади, із шести відсотками голосів, двоє світових лідерів, у тисяча дев'ятсот сорок першому – тисяча дев'ятсот сорок п'ятому році, тисяча шістсот сорок восьмого – тисяча шістсот п'ятдесят сьомих років, півтора тисячі, двохстами восьма учасниками з'їзду, тисяча дев'ятсот дев'яносто четвертій рік.

Вправа 5. Перепишіть речення, записуючи числа і скорочення повними словами. Визначте відмінок числівників, поясніть їх правопис.

Загалом на гуті знайдено 565 фрагментів тиглів, які належали приблизно 40–42 посудинам (Р. Берест). Плита мала довжину 2,7–2,8 м, найбільшу ширину – 0,75 м, товщину – 0,25 м у нижній частині й 0,5 м у верхній (С. Пивоваров). Так, у 2016 р. Україна імплементувала тільки 36 законодавчих актів Європейського Союзу із 126, необхідних для європейської інтеграції (В. Климончук, Ю. Масик). За результатами виборів до Європарламенту 2019 р., майже

31% його депутатів належав до євроскептиків, порівняно з 27% після виборів 2014 р. (М. Якимчук, Т. Сидорук). Угорська ультраправа партія, рух «Наша Вітчизна» (MiHazánkMozgalom), також потрапила до парламенту із 6% голосів і 7 місяцями (І. Кіянка, Є. Тихомирова). Результат «Нашої України» був скромнішим, але знову 82,9% усіх своїх голосів цей блок отримав у 16 регіонах Центральної і Західної України, і знову кожний третій виборець «Нашої України» (32,9%) був із Галичини (М. Петренко).

Проблемними для студентів є відмінювання прізвищ, особових імен і творення, правопис та відмінювання імен по батькові. Водночас знання відповідних правил є актуальними при укладанні ділових паперів у контексті вивчення основ офіційно-ділового стилю і при відтворенні та самостійному продукуванні професійних текстів. Для розвитку й удосконалення відповідних умінь студентів доречними будуть завдання провідмінити прізвища, імена, по батькові (як-от: *Швець Ілля Андрійович, Ковалів Ігор Миколайович, Романишин Сергій Ігорьович, Васильчук Олег В'ячеславович, Швець Любов Іллівна*), утворити чоловічі й жіночі імена по батькові від поданих імен (*Ігор, Лазар, Олексій, Антон, Антін, Ілля, Кузьма, Лука, Микола, Юрій, Сава, Хома, Яків, Федір, Лев, Ярема, Анатолій, Анатоль, Григорій*), утворити відмінкові форми, наприклад, форми кличного відмінка від власних назв осіб та їх сполучень із загальними назвами (*Марія, Марія Іванівна, Катерина, Катря, Катруся, Катерина Петрівна, Ілля, пані Наталя, добродійка Варивода, Олег, Ігор, Віталій, Петро Васильович, пан Андрій, пан Петренко*). При доборі матеріалу для таких вправ за основу беремо власні назви, відмінювання, творення і правопис яких зазвичай викликають найбільше труднощів у студентів, а також звертаємо увагу на зміни у правописі 2019 року.

Наступним етапом роботи над засвоєнням відповідних правил є виконання вправ, які передбачають практичне використання набутих знань і містять дидактичний матеріал, тематично пов'язаний із майбутнім фахом студентів:

Вправа 6. Розкрийте дужки, поставивши іменники у потрібну форму.

Активний розвиток українського театрального мистецтва наприкінці XIX ст. відбувався завдяки талановитій родині (Тобілевич), зокрема (Іван Карпенко-Карий), (Микола Садовський), (Панас Саксаганський). Центральну Раду створили помірковані ліберали з Товариства українських прогресистів під проводом (Євген Чикаленко), (Сергія Єфремов), (Дмитро Дорошенко)

разом із соціал-демократами на чолі з (Володимир Винниченко) та (Симон Петлюра). На демонстраціях, організованих колишніми дисидентами (В'ячеслав Чорновіл), братами (Горинь), (Ігор Калинець) і (Ірина Калинець) та новим діячем (Іван Макар), лунали заклики спорудити у Львові гідний пам'ятник (Тарас Шевченко), а також жертвам сталінських репресій (За О. Субтельним). Президент звільнив (Петро Порошенко) і (Олександр Третяков), відправив у відставку уряд на чолі з (Юлія Тимошенко). На думку голови британського оборонного відомства (Бен Воллес), НАТО не повинно давати надмірних обіцянок щодо вступу таким претендентам, як Україна (З інтернет-джерел).

Коли студенти володіють відповідними морфологічними й орфографічними нормами на достатньому рівні, актуальними будуть вправи на виявлення помилок у відмінюванні власних назв, оскільки «редагування доцільно застосовувати лише тоді, коли в студентів вже є достатні відомості про ту мовну одиницю, неточності у вживанні якої слід усунути» (Бондаренко, 2012: 200–201). Зокрема на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) добре зарекомендували себе вправи на редагування граматичних форм власних назв осіб у реквізитах документів та виправлення орфографічних помилок у них:

Вправа 7. Відредагуйте, звертаючи увагу на відмінювання та правопис власних назв у реквізитах документів. Поясніть характер помилок.

Деканові факультету історії, політології і міжнародних відносин професору Кугутяк М. В.; студента групи МВ-21 Василенко Ігора Петровича; студентки групи ІА-21 Петрук Марії Василівної; Характеристика Семанчук Марини Романівної; студентки II курсу факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2006 року народження; Я, Бережницький Олег Ігорович, одержав від старшого лаборанта кафедри історії України Семенюк Вячеслава Миколаєвича 5 (п'ять) методичних рекомендацій до проведення археологічної практики.

Виконання таких вправ є корисним ще й тому, що, як зазначає В. Мельничайко, виявлення і виправлення помилок, з'ясування їх причин переконливо покаже практичну вагу опрацьовуваної теми, посилить інтерес до матеріалу і сприятиме запобіганню подібним помилкам у власному мовленні (Мельничайко, 1984: 158).

Досконале професійне мовлення студентів факультету історії, політології і міжнародних відносин неможливе без знання морфологічних

норм, пов'язаних із визначенням граматичного роду, оскільки частовживаними у фахових текстах є аббревіатури, утворені від назв держав, міжнародних організацій, партій, військових угруповань, громадських, наукових організацій тощо, невідмінювані іменники іншомовного походження, іменники, визначення родової належності яких викликає труднощі (*літопис, рукопис, напис, скрижаль, степ, Сибір* та ін.). Для засвоєння відповідних правил пропонуємо такі вправи:

Вправа 8. Доберіть означення до наведених іменників. З 5–6 утвореними словосполученнями складіть речення.

«Таймс», поступ, альма-матер, комюніке, степ, бієнале, підпис, скрижаль, рукопис, Делі, есперанто, гінді, програма-максимум, ступінь, бароко, есе, аташе, статус-кво, візаві, протеже, екю, Нікарагуа, путь, Керч, авеню, щабель, Сибір, живопис, літопис, продаж, ампула, напис, барель, білль, біль.

Вправа 9. Визначте рід аббревіатур. Складіть речення з 5 аббревіатурами (на вибір).

ООН (Організація Об'єднаних Націй), *МОН* (Міністерство освіти і науки України), *НБУ* (Національний банк України), *МВФ* (Міжнародний валютний фонд), *УНР* (Українська Народна Республіка), *ЄС* (Європейський Союз), *МЗС* (Міністерство закордонних справ), *УРП* (Українська республіканська партія), *СРСП* (Союз Радянських Соціалістичних Республік), *СБУ* (Служба безпеки України), *Мін'юст* (Міністерство юстиції України), *ЮНЕСКО* (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), *НАТО* (North

Atlantic Treaty Organization), *неп* (нова економічна політика), *НДІ* (науково-дослідний інститут).

Запропоновані вправи передбачають не лише практичне застосування засвоєних правил, а й продукування власних висловлювань професійного спрямування, яке наочно демонструє значення відповідних норм і сприяє розвитку навичок самоконтролю за їх дотриманням у фаховому мовленні.

При доборі матеріалу для вправ і завдань найбільш оптимальним та ефективним, на наш погляд, є використання мовних одиниць, що безпосередньо пов'язані з галузями знань, які вивчають студенти, і є частотними у фахових текстах зі спеціальностей, за якими вони навчаються. Це сприяє реалізації міжпредметних зв'язків, актуалізації знань із дисциплін професійної підготовки, а також викликає інтерес у здобувачів освіти і підвищує грамотність створених ними професійних текстів.

Висновки. Робота над удосконаленням знань літературних норм на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) є важливим аспектом мовної підготовки майбутніх істориків, археологів, політологів, фахівців із національної безпеки і міжнародних відносин. Досконале володіння нормами сучасної української літературної мови і послідовне їх дотримання як необхідні умови високої культури фахового мовлення досягаються за допомогою системи вправ, що зорієнтовані на специфіку майбутньої професії студентів. Різновиди відповідних вправ та їх дидактичний потенціал потребують подальших наукових розвідок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко Г. Навчальне редагування як засіб удосконалення професійної комунікативної компетенції студентів-нефілологів. *Педагогічні науки*. 2012. Вип. 61. Т. 1. С. 199–202.
2. Гуменюк І. Методика навчання української мови за професійним спрямуванням як галузь української лінгводидактики. *Університети і лідерство*. 2021. №1 (11). С. 144–157.
3. Мельничайко В. Творчі роботи на уроках української мови. К. : Рад. школа, 1984. 256 с.
4. Петришина О. Удосконалення орфоепічних та орфографічних умінь і навичок студентів факультету фізичного виховання на заняттях із української мови (за професійним спрямуванням). *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. 2010. Вип. 50. С. 319–327.

REFERENCES

1. Bondarenko H. Navchalne redahuvannya yak zasib udoskonalennia profesiinoi komunikativnoi kompetentsii studentiv-nefilolohiv. [Educational Editing as a Means of Improvement of the Professional Communicative Competence of the Students of Technical Specialities] *Pedahohichni nauky*. 2012. Vyp. 61. T. 1. S. 199–202. [in Ukrainian].
2. Humeniuk I. Metodyka navchannia ukrainskoi movy za profesiinym spriamuvanniam yak haluz ukrainskoi linhvodydaktyky. [Methodology of Ukrainian for Professional Purposes as a Branch of Ukrainian Language Didactics] *Universytety i liderstvo*. 2021. №1 (11). S. 144–157. [in Ukrainian].
3. Melnychaiko V. Tvorchy roboty na urokakh ukrainskoi movy. [Creative Works in Ukrainian Language Lessons] K. : Rad. shkola, 1984. 256 s. [in Ukrainian].
4. Petryshyn O. Udoskonalennia orfoepichnykh ta orfohrafichnykh umin i navychok studentiv fakultetu fizychnoho vykhovannia na zaniattiakh iz ukrainskoi movy (za profesiinym spriamuvanniam). [The Improvement of Orthoepic and Orthographic Skills of the Students of the Physical Training Faculty at the Lessons of the Ukrainian Language (by Professional Direction)] *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii filolohichna*. 2010. Vyp. 50. S. 319–327. [in Ukrainian].